

KESYHIIRI

Hiiriä on pidetty lemmikkeinä satoja vuosia. Jo muinaisessa Kiinassa ihmiset pitivät lemmikkeinään valkoisia hiiriä, jotka kulkivat mukana taskussa. Nykyään hiiri on verrattain yleinen lemmikkijyrsijä, josta on olemassa lukuisia erilaisia värimuunnoksia. Hiiri on hyvin helppohoitoinen ja ihastuttava lemmikki. Se ei kuitenkaan sovi pienille lapsille, sillä se ei pienenä eläimenä kestä kovakouraista käsittelyä. Hiiret ovat valitettavasti verrattain lyhytikäisiä, ne elävät vain 1-2 vuotta. Yli kaksivuotias hiiri on jo harvinaisuus. Sanotaan, että rakkaalla lapsella on monta nimeä. Tämä pitää erityisen hyvin paikkansa kesyhiiren kohdalla. Kesyhiirten ohella ihmiset puhuvat usein maissihiiristä tai japanilaisista tanssihiiristä. Oikea nimitys tälle valloittavalle lemmikille on (kesy)hiiri. Tanssihiiriäkin on olemassa, mutta kyse on saman lajin epäonnisesta mutaatiosta. Tanssihiirillä on periytyvä aivovaurio, jonka vuoksi ne eivät kykene liikkumaan kunnolla, vaan pyörivät ympyrää. Tätä jotkut ihmiset kutsuvat "tanssimiseksi". Tanssihiiriä ei onneksi nykyään juuri myydä lemmikeiksi. Täytyy muistaa, että vaikka aidot tanssihiiret ovat väriltään kirjavia, valtaosa kirjavista hiiristä on täysin terveitä. Hiiriä esiintyy pääpiirteittäin kolmea eri tyyppiä: kookasta englantilaistyyppistä, pientä lemmikkityyppistä (suomalaistyyppistä) sekä minikokoista "minihiirtä". Näyttelyissä näkee ensimmäistä tyyppiä. Englantilaistyyppisen show-hiiren tunnistaa myös linjakkaasta ruumiinrakenteesta, pitkästä hännästä ja suurista korvista. Lemmikkityyppiset hiiret ovat usein pieniä palleroita, joilla on pienet korvat ja lyhyehkö häntä. Kokoero näillä kahdella tyyppillä voi olla huomattavakin: täysikasvuinen englantilaistyyppinen hiiri painaa n. 50-80 g, kun sen pienempi suomalainen serkku painaa vain 30-60 g. Molempien tyyppiset hiiret ovat yhtä hyviä lemmikkejä. Minihiiri painaa jopa alle 20 g. Minihiirikin on erinomainen lemmikki, mutta on hyvin pienen kokonsa vuoksi normaalikokoisia hiiriä herkempi.

HIIRILAJIT LEMMIKKEINÄ

Yleisin lemmikkinä pidettävä hiirilaji on kesyhiiri (*Mus musculus*), joka on samaa lajia kuin villi kotihiiri. Lemmikkeinä pidetään myös muita hiirilajeja, joilla on hieman erilaiset hoitovaatimukset: seeprahiiriä (*Lemniscomys barbarus*), erilaisia okahiiriä (*Acomys, eri lajit*), natalhiiriä (*Mastomys natalensis*) sekä monia muitakin hiirilajeja. Muista, että villeinä luonnossa eläviä hiiriä ei saa pyydystää lemmikiksi. "Eksoottiset" hiirilajit eroavat tavallisista kesyhiiristä monella tapaa. Niitä on pidetty lemmikkinä lyhyemmän aikaa, joten ne eivät ole valmiiksi kesyjä ja vaativat siten omistajaltaan enemmän kokemusta ja kärsivällisyyttä. Niiden tutustuttaminen toisiinsa on usein myös vaativampaa. Ne voivat kuitenkin olla erittäin mielenkiintoisia ja palkitsevia lemmikkejä. Niiden elinikä on yleensä tavallista kesyhiirtä pidempi. Näiden hoidosta löytyy ohjeita mm. Suomen Näyttely- ja Lemmikkihiirten sivuilta osoitteesta <http://www.hiiret.fi/>. Tässä tekstissä käsitellään lähinnä tavallista kesyhiirtä.

UROS VAI NAARAS – YKSI VAI KAKSI?

Hiirinaaraat ovat lemmikkeinä huomattavasti yleisempiä kuin urokset. Urosten virtsa haisee hyvin vahvasti hiireltä, minkä vuoksi monet vieroksuvat niitä lemmikkeinä. Uroksia pidetään enemmän kasvatustarkoituksessa. Hiiret ovat laumaeläimiä, joten on hyvä ostaa kerralla vähintään kaksi naarasta. Parhaiten hiiret viihtyvät pienissä, n. 3-5 hiiren laumoissa. Uroksia pidetään yleensä yksin, sillä ne tappelevat usein keskenään rajusti. Naarasta ja urosta ei voi pitää yhdessä, sillä naaras saattaa synnyttää n. 10 poikasta aina kolmen viikon välein ollessaan uroksen kanssa yhdessä. Jos haluat välttämättä vain yhden hiiren, ota yksi uros. Urokset ovat jossain määrin naaraita leppoisampia, pitkäikäisempiä ja ne tulevat usein kesymmiksi. Helpointa on ottaa samasta poikueesta tai muuten yhdessä kasvaneista poikasista kaksi tai useampi naaras. Täysikasvuksiakin naaraita voi helposti yhdistää, mutta ne täytyy totuttaa toisiinsa tappeluiden välttämiseksi. Totutus onnistuu esim. siten, että hiiret laitetaan yhdessä pariiksi tunniksi kuljetuslaatikkoon, jossa on puhtaat purut. Tänä aikana siivotaan niiden tuleva koti perusteellisesti, pestään kaikki tarvikkeet ja tietenkin laitetaan puhtaat kuivikkeet. Kun hiiret sitten laitetaan yhdessä häkkiinsä, ei ongelmia pitäisi syntyä. Menettele näin myös, jos yhdistät laumaan uusia hiiriä.

HIIRI TULEE KOTIIN

Kun tuot hiiren kotiisi, täytyy asumuksen olla valmiina ja sisustettuna odottamassa. Etenkin eläinkaupasta hankittu hiiri saattaa olla aluksi hyvinkin arka uudessa kodissaan. Siksi sen on parasta antaa ensin rauhassa tutustua uuteen kotiinsa. Kun se on tottunut ympäristöönsä ja häkin ympärillä liikkuviin ihmisiin, sitä voi alkaa rauhallisesti käsitellä. Kun hiiren kanssa seurustelee säännöllisesti, se kesyyntyy nopeasti. Kasvattajalta tulleet hiiret ovat yleensä käsiteltyjä ja luottavaisia, ja ovat parin tunnin ihmettelyn ja tutkiskelun jälkeen kuin kotonaan.

HIIREN KÄSITTELY

Käsittele hiirtä aina hellästi mutta varmoin ottein. Hiiren saa kätevästi kiinni häkistä antamalla sen pujahtaa vessapaperirullan sisälle ja nostamalla rullan kanssa. Jo hyvin kesyyntyneen hiiren voi rauhallisesti poimia häkistään - ellei se sitten kiipeä kädelle oma-aloitteisesti. Hiirtä voi nostaa hännän tyviosasta, mutta sitä ei saa roikottaa hännästä tarpeettomasti. Pidä hiirtä kämmenelläsi rauhallisesti, usein se tutkiskelee ja kurkottelee kädelläsi ympäriinsä. Aikuinen kesyyntynyt hiiri ei hyppää kädeltäsi alas, mutta ole varovainen nuorten hiirten kanssa. Niitä on hyvä pitää varmuuden vuoksi kiinni hännän tyvestä. Jos hiirtä käsittelee kovakouraisesti, sen luonnollinen puolustusmekanismi on käyttää hampaitaan. Käsittele siis hiirtä aina hellästi. Monien lemmikkihiiren omistajien mielestä on kivaa antaa hiiren pujahtaa vaatteisiin, ja usein hiiri saattaa puikahtaa hihaasi, vaikket sitä haluaisikaan. Jos pidät hiirtä vaatteissasi, ole erittäin varovainen ettet vahingossa rusementäisi sitä. Ole myös varovainen, jos pidät hiirtä taskussasi.

Huom! Ole erittäin varovainen käsitellessäsi 2-4 vk:n ikäisiä hiirenpoikasia. Hiirillä on tuon ikäisinä ns. kirppuikä, jolloin ne saattavat singahtaa täysin ennalta arvaamattomasti kädeltä mihin tahansa suuntaan kohtalokkain seurauksin. Usein kirppuikäiset poikaset myös purevat.

HÄKKI JA TARVIKKEET

Häkin asemasta hiiri tarvitsee mieluiten terraarion, myös vanha ritiläkantinen akvaario käy. Sopivat mitat hiiren asumukselle ovat esim. 50 x 30 x 20 (leveys x syvyys x korkeus). Tämän kokoiseen häkkiin voi laittaa 2-4 hiirtä. Asumus saa olla mielellään suurempikin. Hyvä asumus hiirille on esimerkiksi Ferplastin MiniDuna-terraario tai vastaava terraario. Jos ostat hiirellesi metallipinnaisen häkin, pidä huoli ettei pinnojen väli ole enempää kuin 7 mm. Suuremmasta välistä hiiri voi livahtaa karkuteille. Häkki sijoitetaan vedottomaan paikkaan huoneen nurkkaan, jonne aurinko ei paista suoraan mihinkään aikaan päivästä. Hiirtä ei voi pitää ulkona. Hiiri tarvitsee mieluiten keraamisen ruokakupin ja pesämökin, juomapullon sekä vähintään 15 cm halkaisijaltaan olevan juoksupyörän, jonka olisi turvallisuussyistä hyvä olla umpinainen. Juoksupyörä ei ole välttämätön, jos häkki on riittävän iso. Lisäksi häkkiin laitetaan vessapaperirullia, munakennoja, pieniä kartonkirasioita ja pestyjä puiden oksia virikkeiksi hiirelle. Kuivikkeeksi hiirille soveltuu hyvin eläinkaupoissa myytävä kutterinpuru. Kuiviketurve soveltuu sekin hiirille erinomaisesti, etenkin sekoitettuna kutterinpurun kanssa. Turve sitoo erittäin hyvin hajuja sekä neutraloi virtsan ammoniakkaa. Muita hyviä kuivikkeita ovat Mörtti-Röpö ja paperimassasta puristetut pelletit, jotka tosin ovat tavallista purua kalliimpia. Uroshiiren terraarioon voi laittaa purujen alle kerroksen paperimassasta valmistettua kissanhiekkaa hajua sitomaan. Sopiva siivousväli hiirihäkille on noin viikko.

RUOKINTA JA MUU PERUSHOITO

Hiiren ruokinta on yksinkertaista. Lemmikkihiirelle soveltuvaa ravintoa ovat jyrsijöille tarkoitettut siemenseokset. Seoksessa ei saisi olla paljoa rasvaisia siemeniä, kuten pähkinöitä ja auringonkukansiemeniä. Hiiri tarvitsee perusravinnon lisäksi silloin tällöin jotain tuoretta, kuten omenaa tai kurkkua, sekä jotain valkuaisainepitoista, kuten keitettyä kananmunaa tai nokareen jauhelihaa. Myös raejuustoa tai jogurttia voi antaa pieniä määriä ruokavaliota rikastuttamaan. Hiiri on hyvin helppohoitoinen, sillä sen turkki ei tarvitse erityistä huolenpitoa - ei vaikka kyseessä olisi pitkäkarvainen muunnos. Silloin tällöin saattaa olla tarpeen lyhentää hiiren kynsiä. Niitä ei yleensä tarvitse leikata, mutta joskus kookkailla tai vähän liikkuvilla hiirillä jokin tai jotkut kynnet saattavat kasvaa ylipitkiksi, jolloin niitä täytyy leikata. Kynnet leikataan erittäin varovaisesti pienillä terävillä saksilla. Kynnen sisällä olevan suonon näkee valoa vasten, sitä ei saa leikata. Jos et itse osaa tai uskalla leikata hiiren kynsiä, voit pyytää jotain kokeneempaa tekemään sen esim. näyttelyssä. Liikuntaa hiiret saavat riittävästi häkissään tai juoksupyörässä juostessaan. Hiirtä ei kannata päästää lattialle juoksemaan, sillä se pienenä ja vikkelenä eläimenä katoaa hyvin helposti. Tämän vuoksi on tärkeää että häkki on

riittävän iso. Hiirille sopivia juoksutuspaikkoja ovat suojattu pöytä tai vuode, tai erikseen rakennettu aitaus. Tällöinkin hiiren on oltava koko ajan omistajan valvonnassa. Hiirtä ei pidä vielä ulos "ulkoilemaan", ei edes häkissään.

HIIREN TERVEYS

Hiiret ovat yleensä terveitä eläimiä. Vanhemmiten niille kuitenkin lähes aina ilmestyy jotakin terveysongelmia. Yleisimmät hiiriä vaivaavat vaivat ovat kasvaimet, hengitystieinfektiot sekä ulkoloiset. Jos hiiri on haluton liikkumaan, istuu häkin nurkassa karvat pörröllään, siristelee silmiään tai on laihtunut ja syö huonosti, vie se eläinlääkəriin. Kasvaimet ovat valitettavasti hiirten yleinen vitsaus. Iäkkäälle hiirelle ilmestyy usein johonkin kohtaan ihon alle pyöreähkö patti, joka sitten kasvaa. Patteja saattaa tulla useitakin eri puolille ruumista. Aluksi patit eivät tunnu hiirtä haittaavan, mutta kun ne kasvavat kovin suuriksi alkaa hiiri kärsiä. Tällöin se on armeliainta viedä lopetettavaksi, mieluummin vähän liian aikaisin kuin vähän liian myöhään. Joskus harvoin patteja voi alkaa ilmestyä jo nuorilla eläimillä. Koska kasvainherkkyys on periytyvää, ei tällaisia hiiriä pidä käyttää jalostukseen. Suhteellisen yleisiä ovat myös erilaiset ihokasvaimet. Ne ovat pieniä, vaaleanpunaisia rypälemäisiä iholle ilmestyviä kasvaimia. Ne ovat harvoin kovin aggressiivisia, eikä hiirtä niiden vuoksi yleensä tarvitse lopettaa, elleivät kasvaimet ole verta vuotavia. Toinen yleinen vaiva ovat hengitystieinfektiot. Hengitystieinfektiosta kärsivän hiiren hengitys pitää selvää ääntä; rohinaa, "pulputusta", tuhinaa, aivastelua tms. Ääni erottuu selvästi kun hiiren nostaa korvalle, mutta kuuluu pahimmillaan jopa viereiseen huoneeseen. Terve hiiri on hiljainen satunnaista piippailua lukuun ottamatta, joten kaikenlainen "juttelu" ja "kujertelu" on yleensä merkki sairaudesta. Oireileva hiiri on eristettävä muista hiiristä, sillä vaiva voi olla tarttuva. Ensiapuna on häkin siirtäminen ehdottoman lämpimään ja vedottomaan paikkaan. Häkin peittäminen pyyhkeellä voi auttaa, samoin joskus Echinaforce-tippojen (auringonhattu-uute) lisääminen juomaveteen reilulla kädellä. Hiirtä kannattaa suojella kaikelta stressiltä sen ollessa sairas. Jos vaiva ei mene nopeasti ohi, on syytä viedä hiiri eläinlääkəriille. Valitettavasti hengitystiesairauksiin on harvoin varsinaista hoitokeinoa. Toisaalta, hiiri saattaa parantua itsestään pidemmänkin ajan kuluttua, mikäli oireet eivät ole heikentäneet sen kuntoa. Joskus oireilu ei tunnu häiritsevän hiirtä itseään mitenkään, mutta usein vaiva kuitenkin aiheuttaa hiiren taantumisen ja ennen pitkää kuoleman. Jos hiiri menee huonoon kuntoon, se kannattaa säästää enemmältä kärsimykseltä ja viedä lopetettavaksi. Silloin tällöin hiirillä esiintyy myös ulkoloisia. Se, että hiiri on hyvin hoidettu, ei takaa etteikö se voisi saada loistartuntaa. Yleisin hiirten ulkoloisista on väive, joka on juuri ja juuri silmin havaittavissa turkin joukosta. Loisista kärsivä hiiri rapsuttaa itseään, sen turkki ohenee, tulee kiillottomaksi ja siinä näkyy usein vaaleaa "pölyä". Lisäksi hiiren niskaan tulee pieniä rupia. Muita mahdollisia ulkoloisia ovat hilsepunkit ja lintupunkit. Lintupunkit ovat näistä ikävimpiä. Niiden tyypillinen ensioire ovat puremajäljet hännässä (hiiri aiheuttaa jäljet itse yrittäessään lievittää punkinpuremista johtuvaa kutinaa). Jos loisongelmaa ei hoideta, hiiri voi jopa kuolla niihin. Loiset on verrattain helppo häätää. Apteekista saa ilman reseptiä Fronline-suihketta tai -valeluliuosta. Eläinlääkəri

voi määrätä loisten häätöön Ivermektiiniä sisältävää lääkettä, jolla loiset lähtevät myös tehokkaasti.

